

**56.
STERIJINO
POZORJE
GRANICE
26. MAJ-3. JUN
2011.**
9

BIL- TEN 06

Utorak, 31. maj

Danas na Pozorju

11.00 časova / Selekcija nacionalne drame i pozorišta
Okrugli sto: Kišinjevska ruža

18.00 časova / Pozorište mladih, Velika scena
Pozorje mladih
Akademija umjetnosti Banja Luka
(BiH / Republika Srpska)
Mala studija žanra u pet scenskih zbivanja
(A. Žari, D. Harms, E. Jonesko, S. Beket, A. Popović)

Studenti III godine pozorišne režije
Vođa klase: prof. Nenad BOJIĆ

Studenti III godine glume
Vođa klase: prof. Željko MITROVIĆ

1. ČEKAONICA
(po komadu S. Beketa *Čekajući Godoa*)
Reditelj: Slobodan PERIŠIĆ

Igraju:
EstragonBELINDA BOŽIČKOVIĆ
Vladimir.....STEVAN ŠERBEDŽIJA
PocoVLADAN POPOVIĆ
LakiRAJKO MARČETA

2. DVE BITANGE I PRINCEZA
(po komadu A. Popovića *Čarapa od sto petlji*)
Reditelj: Vedran MARČETA

Igraju:
Flora.....NEDA ŠEGRT
Dragoljub.....STEVAN ŠERBEDŽIJA
Velja i AgnesaBOJAN KOLOPIĆ

3. POHLEPA
(po komadu A. Žarija *Kralj Ibi*)
Reditelj: Bojana JELOVAC

Igraju:
Otac IbiVLADAN POPOVIĆ
Majka IbiNEDA ŠEGRT
Kapetan Bordir.....ROK RADIŠA

4. LUDILO U TROJE
(po komadu E. Joneska *Čelava pevačica*)
Reditelj: IVAN JANKOVIĆ
Viši asistent: Velimir BLANIĆ

Igraju:
MeriBELINDA BOŽIČKOVIĆ
Gospođa Martin ...JOVANA ĐORIĆ
Gospodin Martin ..BOJAN KOLOPIĆ

5. PIF – PAF – PUF
(po komadu D. Harmsa *Jelizaveta Bam*)
Reditelj: Slobodan BRANKOVIĆ

Igraju:
Jelizaveta BamJOVANA ĐORIĆ
Petar Nikolajevič.....ROK RADIŠA
Ivan Ivanovič.....RAJKO MARČETA
Animatori (studenti I godine glume): DANILO KERKEZ i NIKOLA JANOŠEVIĆ

20.00 časova / Poslovni centar NIS – GAZPROM NEFT (Narodnog fronta 12)

Selekcija nacionalne drame i pozorišta

Aleksandar Popović**PAZARNI DAN****Pozorište Atelje 212 Beograd**

Predstava traje 1 sat i 16 minuta

Reditelj.....Egon SAVIN
Scenograf.....Marija KALABIĆ
Kostimograf.....Maja MIRKOVIĆ
Kompozitor.....Zoran HRISTIĆ
Dramaturg.....Danka SEKULOVIĆ
LektorLjiljana MRKIĆ-POPOVIĆ
Asistent reditelja.....Ana POPOVIĆ
Asistent kostimografaSanja AĆIMOVIĆ
Stručni saradnikAnđelika SIMIĆ
OrganizatorMilena LAZOVIĆ

Igraju

Potpukovnik SvetozarBRANIMIR BRSTINA
Gazda BogoljubLJUBOMIR BANDOVIĆ
Mirićija, grudobolnaMILICA MIHAJLOVIĆ
Jelka kaćiperka.....JELENA PETROVIĆ
Darinka ŠančinkaANITA MANČIĆ
Puniša Puša Rsavac.....GORDAN KIČIĆ
Marinko šegra.....NIKOLA JOVANOVIĆ
Žarkić dupedavacNEBOJŠA ILIĆ
Potporučnik AndrijaševićNOVAK SIMIĆ
DamaMARIJANA DUGALIĆ
Žandari i oficiriJakov JEVTIĆ, Marko GIZDAVIĆ
Bojan HLIŠĆ, Novak SIMIĆ, Nemanja VANOVIĆ, Marko VETIĆ

22.00 časa / Kulturni centar Novog Sada

Pozorje mladih

Univerzitet u Novom Pazaru – Departman Niš, odsek gluma**PREVARA U TRI ŽANRA** Marka Kamoletija**Studenti III godine glume****Klasa: prof. Irfan MENSUR****Asistent: Aleksandar MARINKOVIĆ**

Lica:

BernarMIROSLAV SAVIĆ / NEMANJA BAKIĆ / BRANKO PERIŠIĆ
RobertNIKOLA CEKIĆ / BRANKO PERIŠIĆ / AMAR MEŠIĆ
ŽaklinDRAGANA ZORIČIĆ / OLGA SIMIĆ / JELENA PAVLOVIĆ
Suzet.....KRISTINA BRZIĆ / DRAGANA ŠUŠA / SANJA NEDELJKOVIĆ
SuzanALEKSANDRA MARKOVIĆ / MAJA ANDREJIĆ

22.00 časa / Čenej, Salaš 137

Jubileji / van konkurencije

Miroslav Antić**PARASTOS U BELOM**

Režija: Petar Jovanović

Vrbak, Centar za umetničku pripremu i izvođenje pozorišnih predstava Novi Sad & Srpsko narodno pozorište

Ex libris

DARINKA: E, sad, Bogoljube, proklet bio, nema ti više povratka, sunovratio si se u ambis načisto.

BOGOLJUB (*Nasrće i dalje da otima pare od Svetozara.*): Ja sam dufertu iz Šančikinih nedara iščupao, taste. Meni to pripada.

SVETOZAR (*Panično se odupire.*): Ne budali, zete, sve nađeno mora unići u državnu blagajnu.

MARINKO: Gde je sad sirotinja da vidi kako se gazdaši i među sobom kolju oko para? Ua, izjelice!

DARINKA i MARINKO (uglas): Ua, lopovi! Ua!

BOGOLJUB (*Potegne kamu na Svetozara.*): Ti si, izgleda, zaboravio da sam ja na sve spreman kad su paričke posredi nas?

SVETOZAR (*Potegne sablju.*): Odbij, Bogoljube! (*Bogoljub ustukne. Svetozar, brže-bolje, samozadovoljno stavlja koverat s parama u džep, pa odozgo šakom pegla bluzu po džepu.*) Nisu ovo kockarske šuške, Bogoljube, niti smo mi drumski razbojnici, nego kraljeva regularna vojska, priliči nam da sve radimo u rukavicama, po zakonu.

BOGOLJUB: Pa to ispade da si ti i o ovome pazarnom danu, opet najviše ušičario?

SVETOZAR: Smiri se, Bogoljube. Odahni! Predložiću te, zbog revnosti, za državnu nagradu u iznosu od pet stotina dinara.

(Aleksandar Popović, *Pazarni dan*)

Izveštaj selektorke

Selekcija nacionalne drame i pozorišta

PAZARNI DAN, tekst Aleksandar Popović, režija Egon Savin, Pozorište Atelje 212 Beograd

U klasično režiranoj, dinamičnoj i zanatski konzistentno oblikovanoj predstavi, još jednom su opsesivne teme Popovića – odnos vlasti i malog čoveka, uticaj politike na kreiranje sudbine pojedinca, istorija koja dominira nad ličnim vizijama, a iznad svega bavljenje mentalitetskim osobenostima i skućenim mogućnostima života u zatvorenoj sredini – inspirisale Savina na pronalaženje savremenog u delu našeg dramskog klasika. Zasnivajući značajan segment svoga postupka na glumačkim kreacijama, reditelj i ovom predstavom doprinosi očuvanju i scenskom negovanju naše dramske baštine.

Pisac

Aleksandar Popović

Rođen 1929. na Ubu. S porodicom se seli u Beograd gde završava gimnaziju. Posle mature piše poeziju i postaje kandidat za člana Udruženja književnika. Krajem 40-ih je uhapšen i pet godina provodi na Golom otoku. Nakon robije prisiljen je da se okuša u raznim zanatima: asfalter, zidar, moler, ciknograf...

Početak 50-ih prihvata poziv Duška Radovića iz Radio Beograda i piše radio drame za decu. S prvim literarnim tekstovima pojavio se 1959. Najviše je pisao komedije i satire, a uspešno se bavio i drugim žanrovima. U svom raznovrsnom, bogatom opusu stvara scenarija za TV drame i televizijske serije, a napisao je više od 50 pozorišnih drama (41 za odrasle i 11 za decu). Popović je jedna od najimpozantnijih, ako ne i najimpozantnija figura naše pozorišne baštine. Predstave rađene po njegovim tekstovima postale su zaštitni znak mnogih pozorišta, a za dramska dela osvojio je brojne nagrade: Vanredna Sterijina nagrada za eksperiment u oblasti komedije, *Sablja dimiskija*, *Krmeći kas* (1966); Sterijina nagrada za tekst, *Razvojni put Bore šnajdera* (1967), *Kus petlić* (komedija, 1990), *Bela kafa* (komedija, 1991), *Tamna je noć* (1994); Nagrada *Večernjih novosti* za tekst *Mrešćenje šarana* na Danima komedije (1985); Sterijina nagrada za naročite zasluge (1989); Nagrada za tekst *Mrešćenje šarana* na Susretima pozorišta BiH (1989); 1991: Nagrada *Večernjih novosti* na Danima komedije za tekstove *Kus petlić* i *Bela kafa*; Statueta „Joakim Vujić“ za izuzetan doprinos pozorišnom životu u Srbiji; 1993: Najbolja posleratna drama, *Razvojni put Bore šnajdera* u anketi *Večernjih novosti* i RTS –Televizije Beograd; Nagrada za tekst drame *Mrtva tačka* na Susretima „Joakim Vujić“; Nagrada za tekst *Tamna je noć* na Zemun-festu (1994); Nagrada *Večernjih novosti* za tekst *Razvojni put Bore šnajdera* na Danima komedije (1995); Ličnost godine (1996). Aleksandar Popović je umro je 9. oktobra 1996. u Beogradu.

Reditelj

Egon Savin

Rođen 1955. u Sarajevu u porodici operских pevača. Režiju je diplomirao 1979. na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu (klasa Dejana Mijača).

Radi kao redovni profesor na Katedri za pozorišnu režiju FDU u Beogradu.

Iza sebe ima više od sedamdeset režija raznovrsnog dramskog repertoara

– od savremenih domaćih autora koje je režirao u neformalnim trupama do svetskih klasika u najvećim nacionalnim teatrima. Radio je širom bivše Jugoslavije: Beograd, Novi Sad, Zagreb, Skoplje, Sarajevo, Podgorica, Rijeka, Sombor, Zrenjanin...

Predstave Egona Savina na gostovanjima su igrane u Sjedinjenim Državama, Kanadi, Francuskoj, Austriji, Nemačkoj, Izraelu, Mađarskoj, Italiji... Dobitnik je svih značajnijih strukovnih nagrada i priznanja.

U Ateljeu 212 režirao je *Lov na divlje patke* Vampilova, *Laža i paralaža* St. Popovića i *Smrtonosna motoristika* A. Popovića.

Sterijine nagrade: *Tri čekića* Deane Leskovar, SNP 1989 (režija); *Laža i paralaža*, SNP 1992 (režija); *Čudo u Šarganu* Ljubomira Simovića, SNP 1993 (režija); *Mrešćenje šarana* Aleksandra Popovića, SNP 1997 (režija); *Elektra* Danila Kiša, CNP Podgorica 2001 (adaptacija); *Svinjski otac* Aleksandra Popovića, Kruševačko pozorište 2005 (adaptacija, s Jelenom Popadić i postavka); *Čeif* Mirze Fehimovića, BDP Beograd i *Tako je moralo biti* B. Nušića, JDP Beograd 2008 (režija).

Godine 2005. dodeljena mu je Sterijina nagrada za naročite zasluge.

Pozorište

Pozorište Atelje 212 Beograd

Svoj život započinje 1956, premijernim koncertnim izvođenjem Geteovog *Fausta* u režiji Mire Trailović, u maloj sali stare zgrade "Borbe", sa samo 212 stolica u gledalištu.

Pojava ovog teatra značila je prekretnicu u pozorišnom životu ne samo Beograda već i ovog dela Evrope. Atelje je osnovan kao pozorište gde se igra nova avangardna drama. Osim toga, želelo se pozorište koje, pre svega, neće biti institucija. U traganju za pogodnim prostorom za realizaciju ideje otkrivena je čitaonica novinske kuće „Borba“, a Borislav Mihajlović Mihiz naziva novo pozorište Atelje 212.

Atelje 212 je kroz svoje predstave, pisce i reditelje, a naročito kroz svoje velike glumce, izraslo u jedno od najznačajnijih pozorišta s ovih prostora.

Povodom četvrt veka postojanja Ateljea 212 Slobodan Selenić izdvaja tri činjenice koje ovom teatru obezbeđuju istaknuto i značajno mesto: uvođenje francuske avangarde (Beket, Jonesko) u naš javni život; negovanje posebnog, sopstvenog glumačkog izraza; zreo i požrtvovan odnos prema domaćoj literaturi, naročito savremenoj.

Godine 1992. Atelje 212 u adaptiranoj zgradi postaje jedno od najsavremenije opremljenih pozorišta na Balkanu.

Danas Atelje 212 ima stalni ansambl od 33 glumca, ali je otvoren i za umetnike koji nisu stalno vezani za ovo pozorište. Najveća glumačka imena i dalje igraju na sceni Ateljea 212, a najbolji domaći i internacionalni reditelji rade u ovoj kući. Na sceni Ateljea 212 igraju se nove drame savremenih domaćih i stranih autora, kojima pozorište daje svoj, vrlo prepoznatljiv pečat.

U poslednje vreme predstave ovog pozorišta probijaju novonastale geografske granice i osvajaju svet.

Godine 2010. Atelje 212 pokreće Festival "Mucijevi dani" u čast Ljubomira Mucija Dršakić, koji obuhvata matičnu premijeru, predstave iz Srbije i regiona, ali i bogat prateći program (recimo, javna čitanja savremene drame iz regiona) a svake večeri jedan glumac postaje dobitnik srebrnjaka "Ljubomir Muci Draškić".

Na Pozorju Atelje do sada učestvuje trideset tri puta, među ostalim s tekstovima Ace Popovića (*Krmeći kas; Razvojni put Bore šnajdera; Smrtonosna motoristika*), Danila Kiša (*Elektra*), Bore Ćosića (*Uloga moje porodice u svetskoj revoluciji*), B. Pekića (*Na ludom belom kamenu; Korešpodencija*), D. Kovačevića (*Maratonci trče počasni krug*), Lj. Simovića (*Čudo u Šarganu; Putujuće pozorište Šopalović*), Milice Novković (*Kamen za pod glavu*), Gorana Markovića (*Turneja*), B. Srbljanović (*Porodične priče; Amerika, drugi deo*), Milorada Pavića (*Hazarski rečnik*), Filipa Vujoševića (*Halfflajf*), Dušana Spasojevića (*Odumiranje*), Milene Marković (*Šuma blista*), verbatim teatrom Čekaonica Borisa Liješevića, Branka Dimitrijevića... I stručni žiri i kritičari prepoznavali su kvalitet Ateljeovih nastupa pa su tako ovenčani brojnim Sterijinim nagradama za dramski tekst, najbolju predstavu, režiju, o glumi da se i ne govori...

Intervju

Andrea Erdelj, glumica u predstavi "Kišinjevska ruža"

Ono što se očekuje od pozorišta danas, to nije ono što bi pozorište trebalo da bude

Izuzetan pozorišni tragalac i radoznalo biće, uvek odgovorna prema sceni i dosledna sebi, takva je glumica Andrea Erdelj. Ima još jednu – za ovo vreme – jako čudnu osobinu: većito sumnja u sebe i nikad nije zadovoljna sobom...

Na koji način je poezija Ota Tolnaja bila uzbudljiva, šta je ovaj tekst probudio u tebi? Čitala si, pretpostavljam, i druge tekstove koji ga čine kulturnom poetskom figurom Vojvodine...

Jako poštujem Ota Tolnaja, i kao književnika, i kao čoveka. Drago mi je što je do tog susreta došlo, jer sam dobila novo čitanje poezije: počela sam da primećujem stvari iz drugog ugla, a neke sam primetila prvi put. Drugačiji pristup tekstu je kada se čita, a drugačiji kada postoji svest da će se izvesti u pozorištu. Tolnajeve glavni likovi često su ljudi koje je društvo odbacilo, koji se razlikuju od proseka. Zahvaljujući njegovom delu, otkrila sam da ne samo ljudi već i predmeti mogu da budu glavni likovi, stvari koje su bačene, koje su završile na deponiji.

Ako je tavan koji Tolnai pominje u ovom delu simbol duhovnog i nedokučivog u nama i drugima, gde je tvoj tavan kad nisu u pozorištu, šta radiš na njemu?

Moj duhovni svet čvrsto se vezuje za svakodnevnicu u kojoj mogu da odvojim vreme za sebe. Čitam... Slušam muziku... družim se s ljudima, puno pričam s njima, uvek mislim da sam nekako bogatija posle tih priča. Volim da šetam, da trčim, da gledam ljude na ulici, posmatram ih i pokušavam da odgonetnem njihovu sudbinu, da osmislim njihovu životnu priču, npr. onih koji spavaju na klupi. Nedavno sam na ulici videla ženu koja je pokrila svog psa, a nije sebe.

Šta je bilo s psom kog si spasila s ulice baš uoči premijere "Kišinjevske ruže"?

Anđelkom? Kod mene je:)

Govorimo o empatiji, ta tema, odnosno odsustvo empatije, provlačila se i kroz neke predstave koje smo videli, empatija je moguća samo ako smo odgovorni.

Mi danas prečesto nismo ni saosećajni, ni odgovorni – ni prema sebi, a tek ne prema drugima – i opasan ekces je kad se to desi... Nedavno sam čitala da je ljudima na istoku lakše jer imaju puno više vere...

U šta?

Vere u nešto što zovemo Bog. Ljudi na istoku Boga traže u sebi, a zapadnjaci negde drugde – gore, a ne u sebi. U toj knjizi stoji da bi neki mislioci zapadne kulture, na primer Niče, da su imali veru, uspeali da pobegnu iz svog mraka i pakla. Jer svako ko malo dublje pokušava da razmišlja, da istražuje, mora proći kroz svoj pakao i ako nema te vere, tog pogleda u sebe, ne može naći put iz svog mraka. Bitni su tišina i činjenica da neke stvari na koje ne možemo da utičemo, moramo ili da prihvatimo ili pustimo. Tražim društvo bliskih ljudi, treba mi razgovor s njima, nije sramota tražiti pomoć od drugih – roditelja ili prijatelja. To ne treba da bude nelagodno.

Glumački posao je interpretativna umetnost i glumac nema priliku da kaže lični stav o nečemu, osim možda ako igra u nekim predstavama Andraša Urbana ili Olivera Frljića. Kako onda uopšte može da bude odgovoran za svoj rad ako to na sceni nije on, već neko drugi ili je osmislio neko drugi?

Glumac nikad ne igra sebe na sceni. Bitno je poverenje u reditelja, a reditelj takođe mora da uvažava mišljenje i ličnost ljudi koji rade na predstavi. Nažalost, ako je glumac u stalnom radnom odnosu, u većini slučajeva, ne može da bira ni uloge, ni reditelje. Na taj način lako se može izbeći odgovornost. Publika je razmažena, a za to smo i mi odgovorni. Kao što dete traži slatkiše, dobar roditelj neće udovoljiti toj želji kad je vreme ručka. Tako bi pozorište trebalo da sačuva prave vrednosti i da ih prenese i gledaocima. Donela sam odluku... Od septembra neću više biti u Pozorištu "Deže Kostolanji". Želim da budem odgovorna i da jasno vidim sebe i iznutra, i spolja.

Da li to znači da izlaziš iz tog pozorišta ili pozorišta uopšte? Ostajem u pozorištu, ostavljam samo ovo pozorište. Smatram da je "Deže Kostolanji" jedno od najboljih pozorišta u zemlji, ali ono što se očekuje od pozorišta danas, to nije ono što bi

pozorište trebalo da bude. Ono što je bila uloga pozorišta u starim vremenima, kada su ljudi tamo odlazili da se pročiste, to je nestalo. Nema katarze.

Da li je tvoja odluka hrabrost ili ludost?
Oboje. Ali, bez ludosti, može li biti glumca?

Imaš li nekih ponuda ili želja da negde radiš?
Imam puno ideja. Neću sad da požurujem.

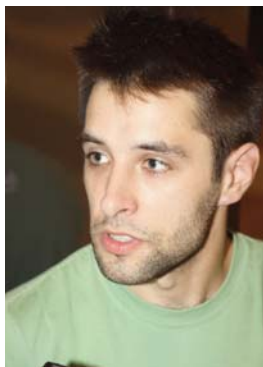
Nadam se da neće zvučati surovo ako te pitam i da li si svesna da "Deže Kostolanji", bez tebe, više neće biti isto pozorište?
U životu sve se menja, tako i "Deže Kostolanji" više nije ono što je bilo. Ono što sam tražila u pozorištu, kao da sve više i više nestaje.

Razgovarala Snežana MILETIĆ

Tamaš Hajdu, glumac u "Kišinjevskoj ruži"

Očima pisca saznao neke tajne

Oni koji su premijerno gledali *Kišinjevsku ružu*, primetili su da u predstavi sada igra novi glumac. Zove se Tamaš Hajdu...

Otkud ti u ovoj predstavi?!
Uskočio sam u ovu ulogu umesto Akoša Buze, u trenutku kada je odlučio da ode iz predstave. Bilo je to, otprilike, pre dva meseca...

Kakvi su koncentracija, volja, pažnja, snaga i znanje bili potrebno da bi se uskočilo u ovu predstavu, u takvu ulogu. Pretpostavljam da nije bilo nimalo lako, možda i teže jer nisi bio u procesu od samog početka?

S jedne strane bilo je teže, s druge lakše. Za dan-dva morao sam da popamtim sve što na sceni treba da uradim, ali bilo mi je ipak teže zato što nisam znao kroz šta su sve glumci prošli dok su radili predstavu. Uskočio sam i radim to što je Akoš radio...

Mehanički ili mozak ipak mora da se uključi?:(
Trudim se da ga uključim, da ne bude mehanički.

Kako si dobio ulogu? Audicijom?
Zvao me Andraš i pitao da li bih igrao tu ulogu. Odmah sam prihvatio...

Jesi li imao sličnih pozorišnih iskustava?
Ne, nikad pre, i baš zato sam bio jako radostan što sam dobio takvu priliku...

Ni na Akademiji niste radili ništa slično?
Ne.

Kad si se u životu ili na sceni sreo s poezijom Ota Tolnaja?
Na sceni – prvi put. Učili smo mi njega u školi, ali nismo ga tako razumevali ni doživljavali tako duboko. *Kišinjevsku ružu* sada sam prvi put čitao.

Koje asocijacije budi u tebi, koje nevidljive niti plete ka tvom životu, tvojim životnim stavovima?

Ovaj tekst ima mnogo pasusa i svaki priča o nečem drugom, o životu i životnim situacijama, o raznim ljudima i ljudskim iskustvima. Svaki pasus potpuno je drugačiji osećaj, sasvim druga priča i zato mi je teško ukratko da opišem šta taj tekst meni znači. Ako bih sveo na nekoliko rečenica ili teza, tekst je korigovao neke moje životne, ne toliko stavove koliko razmišljanja. Oto Tolnai ima više od 70 godina, logično je da čovek s takvim iskustvom ima sasvim drugačiji senzibilitet. Neke stvari s moje 23 godine ne vidim kao što ih vidi Tolnai. I to je neki svet koji se meni otvorio. Unapred sam se radovao tom otkrivanju i tom saznavanju. Imam utisak i da sam potpuno drugačije shvatio njegovu poeziju, ali to je normalno, upravo zbog razlike u godinama.

Razgovarala Snežana MILETIĆ

Petar Mihajlović, autor drame "Radnička hronika"

Preživljavanje

Da li ste zadovoljni? Dve godine nakon pobede na konkursu Sterijinog pozorja za savremeni dramski tekst, „Radnička hronika“ igra se i na festivalu.

Za naše uslove to je odlično i brzo, mogu da kažem da sam imao sreće. Sterijino pozorje uradilo je sve što je obećano i predstava je u informativnom, off Pozorju.

Kakva je bila saradnja s rediteljkom Anom Đorđević? Da li ste prisustvovali probama?

Ja sam autor teksta, Ana je s glumačkim ansamblom autorka predstave. Upoznali smo se tek na pretpremijeri, a u nastanku predstave nekoliko puta smo razmenili razmišljanja i podatke preko neta.

Kako ste doživeli premijeru?

U poluinjektu, uzbuđenje je bilo maksimalno, sve je bilo kao u košmaru. Ali, znate kako je, nikada se dva čitanja, dva viđenja ne poklapaju. Ova postavka mnogo je drastičnija od onoga što sam ja zamislio i napisao i sad, kada su se prvi ute-

sci slegli, rekao bih da je to dobra predstava. Subjektivno, postoje momenti i rešenja u predstavi koja ne bih upotrebio.

Na šta mislite?

Akcentat sam hteo da bacim na radnika i na radničku klasu. Rediteljka ga je projektovala na porodicu. Nisam nezadovoljan time, ona i glumci tako su hteli i to je njihovo autorsko pravo. Svako ima svoje čitanje.

Čitali tekst ovako ili onako, taj Vaš radnik i dalje živi od danas do sutra i čeka bolja vremena. Za dve godine koliko je prošlo od objavljivanja teksta, malo šta se promenilo.

Evo, danas kada smo dolazili iz Beograda, videli smo kako specijalci stoje na svakom koraku do Beške jer poljoprivrednici protestuju. Ništa se, nažalost, nije promenilo, problemi su još veći, a ljudi gladniji.

A radnik? Nema svoje ime, on je opšte mesto za hiljade poniženih koji su ostali bez prava na rad ili rade džabe.

Iz Kragujevca sam i dobro poznajem situaciju radnika. Namerno nisam želeo da idem u lično, on nema godine, nema ime, znamo da je pred penzijom. Akteri su dodali ličniju notu, malo su začinili predstavu porodicom, ali to je pesimistična, crna priča o beznađu.

Taj Vaš radnik nije Marksov radnik, on nema razvijene mehanizme borbe za svoja prava, mada pokušava da napravi neku štrajkačku strategiju.

Njegova borba nema veći i konkretniji cilj osim hleba, struje, komunalija i da, eventualno, nešto kupi. Nema tu revolucionarnih parola, političkih implikacija, on samo želi da preživi, njemu je to primarno. Gola egzistencija.

Da li čitate Marksa? Ta literatura ponovo je u modi.

Ne, komad deluje levičarski, jer čim se pomijnu radnici i radnička prava, to vuče levo, ali nisam imao to polazište. Levičari traže akciju da bi se izašlo iz krize i sniženog standarda. Moj radnik, naši radnici, još nisu spremni za revoluciju, oni bi da se najedu, da ne rovale po kontejnerima, oni bi platu da zadovolje osnovne egzistencijalne potrebe.

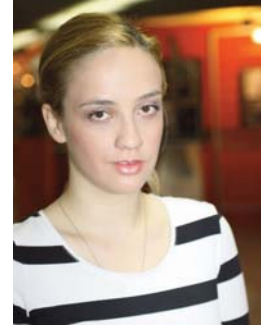
Razgovarala Smiljka SELJIN

Sandra Ljubojević, Čerka u "Radničkoj hronici"

Daleko je Australija

U predstavi "Radnička hronika" igrate kćerku očajnog, poštenog radnika i pasivne, trpeljive majke. Za kakav život se bori Vaš lik?

Za život kakav imaju žene s naslovnicama tračerske, žute štampe. To je njen model. Površna je i ti časopisi su lepota njenog života. Prati sudbine zvezda s naslovnih strana, škola je ne interesuje. U nedostatku pravog ličnog života, ona uzore ne traži u okruženju, već u toj štampi, u životima estradnih pevačica i manekenki nedostižnog džet-seta. To je za nju vrh.

Majčin model trpeljivosti i letargije primenjuje kada nađe muškarca svog života, pristaje na nenormalne stvari.

Tako je. On je seksualno iskorišćava i ponižava, no njeno duboko uverenje nastalo iz vaspitanja jeste da je njena misija da udovolji muškarcu, da ga učini srećnim, jer ako je on srećan, srećna je i ona, samim tim biće zajedno i on će zaboraviti drugu, petu... Ona je naivna, bezazlena, bez iskustva i neiskvarena. Traži pravu ljubav i spremna je da se za nju žrtvuje.

I nalazi je, ljubav, sreću – u Australiji.

Teraju je pesimizam i čemer okruženja. Kroz njenu sudbinu hteli smo da damo bar malo optimizma. Kolike stotine ljudi su otišle odavde u potrazi za životom. Ona u tako dalekoj zemlji stvara potrošicu, rađa decu koju njeni roditelji možda neće nikad ni videti. Optimizam je to što ona, za razliku od njene majke, želi da rodi kćer jer vidi napredak, mogućnost za sreću koja je daleko i od Bosne i od Srbije. Ona ima repliku "Majka mi se nije obradovala, jer zna šta me čeka"... ali svojoj kćeri se raduje, veruje da je čeka život i dobre stvari u njemu. Bez obzira na sva ružna iskustva, ona veruje u lepo. To je tračak optimizma u toj tužnoj radničkoj hronici.

Da li volite da igrate ovu predstavu?

Teška je tema, ali je svakodnevna i potrebno je da se progovori o njoj. Možda bi trebalo da je igramo radnicima koji brane napuštene fabrike, da shvate da nisu sami, da bar neko razume njihovu muku i razmišlja o njoj. Predstava je nastajala u divnoj saradnji s rediteljkom, scenografkinjom, banjalučkim bendom koji je pravio songove. Imali smo izuzetan, kreativan timski rad, svi smo bili na istim talasnim dužinama i ova predstava svima puno znači.

Razgovarala Smiljka SELJIN

Miljka Brđanin-Babić, Majka u "Radničkoj hronici"

Trpeljivost kao spas

Aktuelan, angažovan tekst, hronika naših tranzicijskih dana. Kako publika reaguje kada ga igrate?

Radnička hronika je relativno sveža predstava, nismo je dovoljno izigrali. Gostovali smo u Ateljeu 212 na Mucijevim danima i publika ju je izvanredno prihvatila, kao i večeras u Novom Sadu. To je tekst koji ne ostavlja nikoga ravnodušnim, bez obzira da li je lično učestvovao u nekom štrajku. Danas u svakoj porodici postoji bar jedan član koji ne radi zato što mu je fabrika prodana, ili radi ali već mesecima nema platu. Svako tu zaista može da se pronađe.

Kako ste se vi pronašli u liku pasivne majke?

Poznajem mnogo takvih žena, trpeljivih i pomirenih sa sudbinom. Majka je tako vaspitana da prihvati sve što se dešava. Ona je domaćica koju je sve sustiglo i jedino što može, a i to je podvig, da skuva ručak i da bude tu za članove porodice kada im treba.

Na agresiju supruga prema deci ona ne reaguje. Kako im se to onda "našla"?

Ona stoji iza svog muža jer on donosi novac u kuću, hranu. Ona ceni, poštuje njegovu brigu, a viku i teranje dece iz kuće doživljava kao njegov umor od života, pražnjenje od napetosti, jer on je dobar muž i otac. Ona zna da je on umoran, jadan, da su deca nezadovoljna i gladna svega i pokušava da sačuva mir u kući. To je njeno poslanje – držati porodicu na okupu. Radi mira u kući ona će ćutati i trpeti. Nju su vaspitali da je trpljenje mudrost života. Ona je tampion-zona koja drži stvari na normalni. Duboko je svesna te uloge i

zato kaže, kada čuje da je dobila unuku, kako se nije obradovala rođenju svoje kćeri jer bila je svesna šta je u životu čeka. Ovdje je reč o patrijarhalnom modelu žene koja ne mašta o emancipaciji, nego samo o tome da ušuška porodicu, da im čini i da ih nahrani.

Razgovarala Smiljka SELJIN

Juče na Pozorju

„Dani knjige“ okončani u znaku izdanja Sterijinog pozorja

Ivan Medenica, "Klasika i njene maske", Sterijino pozorje
Moderator promocija teatroloških izdanja na Danima knjige **Svetislav Jovanov** predstavio je izdanja domaćina manifestacije. Za knjigu *Klasika i njene maske* Ivana Medenice rekao je da uspostavlja ravnotežu između erudicije i teatrološke analize, da nas uključuje na svetsku scenu teatrološke misli i da sadrži izvesnu dozu performativne vrednosti.

Profesor **Svetozar Rapajić** pohvalio je ocene Jovanova, skrenuvši pažnju da će govoriti više globalno, zbog predviđenog vremena. Smatra da je knjiga s punim pravom objavljena je u ediciji „Sinteze“, jer Ivan Medenica u njoj prvo analizira fenomen, raščlanjuje, a zatim i sintetiše. Kategorisujući je, rekao je da spada u najuži domen teatrologije, u studije u kojima

se pozorište posmatra kao izvođački fenomen, ono iz čega i kako. Još bliže, objasnio je da pripada knjigama o dramskom teatru, o odnosu drame i predstave, kroz režije klasike.

– Klasifikujuća svest kao što je ona Ivana Medenice, ili moja, nikad ne mogu biti apsolutne i, za razliku od njegovog pristupa pozorišnoj kritici, u knjizi *Klasika i njene maske* mnogo je otvoreniji – kritički je utisak Svetozara Rapajića. Dodao je kako Medenica uspostavlja klasifikacije, iako sam tvrdi da su vrlo retke čiste podele. Na kraju izlaganja Rapajić je govorio o konkretnoj podeli Ivana Medenice koja se, kad je reč o režijama klasike, kreće od rekonstrukcije, preko aktuelizacije, do dekonstrukcije. Za sve su navedeni konkretni primeri iz sveta režija klasičnih drama u nasleđu evropskog pozorišta.

Ivan Medenica zahvalio je govornicima, apostrofirajući upravo Svetislava Jovanova kao glavnog i odgovornog za izdavanje knjige, kompilaciju magistarskog i doktorskog rada, što nije planirao. To bio veliki posao, jer nije u pitanju prosto spajanje, već i novi istraživački rad koji je "zakuvao" Patris Pavis revidirajući stare stavove. Režija klasike nije isto što i režija, to pokreće čitav niz filozofskih pitanja, rekao je Medenica. Pozitivisti kažu da je klasika klasika zato što trpi sud vremena, a to uopšte nije tačno. Medenica je napomenuo teoriju režije Antoana Viteza kao glavnu okosnicu u svom radu.

„Scena“, nova izdanja na srpskom i engleskom jeziku

Glavna i odgovorna urednica *Scene* **Darinka Nikolić** predstavila je poslednji dvobroj časopisa *Scena*. Uredništvo se opredelilo da se bavi tematskim sadržajima, od kojih je glavni "Pozorište za decu i mlade". *Scena* se odlučila i za operu, i to revolucionarnu režiju *Karmen* Pitera Bruka. Novina je i rubrika „Refresh“, reprintovanje građe povodom pedeset godina izlaženja časopisa 2014. godine. Novu rubriku osmislila je i priredila Aleksandra Kolarić, dugogodišnja saradnica „Scene“ i urednik Sterijinog pozorja.

Novi dvobroj sadrži tri dramska teksta: *Reciklirani zločin* Saše Večanskog, *Pola-pola* Milene – Minje Bogavac i *Đepeto* Ivana Stančića. *Reciklirani zločin* našao se i u engleskom izdanju, uz drame *Pošto je pašteta?* Tanje Šljivar i *Shiphol, Gejt F07* Mladena Popovića.

O odluci da se obradi značajna tema o kojoj se malo govori – pozorište za decu i mlade – govorila je članica Uredništva **Maja Pelević**. „Kolega Milan Marković i ja pitanje smo postavili kao 'Pozorište za decu i mlade – prostor slobode ili nužno zlo?!'“ Objasnila je da je naslov bloka proizašao iz ankete o kulturnoj politici, poziciji pozorišta za decu i mlade, na koju se javio predvidiv broj učesnika. Nevolja je što se ipak stekao utisak da je pozorište za decu i mlade u Srbiji nužno zlo. *Scena* je zato priredila i temat o mladim pozorišnim rediteljima koji daju doprinos veoma važnom pozorišnom segmentu, shvatajući ga zaista prostorom slobode.

"Godišnjak pozorišta Srbije 2009/ 2010"

Primedbom da se krenulo s vrha teatrologije da bi se stiglo do baze, gde se kriju suštinske stvari za svakog njenog poklonika, **Vesna Krčmar** je počela izlaganje o *Godišnjaku pozorišta Srbije 2009/ 2010*, ocenivši ga neprocenjivom vrednošću za nacionalnu kulturu. U prilog tome ide poznata činjenica da su pozorišne predstave umetnost trenutka, a da su dokumenti njihov zaustavljeni život.

Vesna Krčmar je izdanje nazvala ne samo poduhvatom Vesne Kerenac i Nine Markovinović nego i zanimljivim pozorišnim štivom, koje sadrži preglede, statističke tabele i izvanredne indekse, a reč je o 6.977 predstava, 720 izvedenih dela i 1.280.000 poseta. Krčmar je izlaganje završila brigom za pozorišnu i dramsku bibliografiju, pozorišnu periodiku, koje su sve oskudnije.

I. B.

Ispravka

U tekstu sa promocije knjige *Krug maslinom* Bore Draškovića potkrala se greška, pošto je kao autor naslovne ilustracije naveden Tibor Vajda, umesto Andžej Vajda. Izvinjavamo se autorima i čitaocima.

Pozorje mladih

Fakultet dramskih umetnosti Beograd

PLAY ČEHOV (scene iz *Galeba*)

Studenti II godine pozorišne režije

Šef klase: **Alisa STOJANOVIĆ**, vanr. prof.

Darijan MIHAJLOVIĆ, asistent

Studenti II godine glume

Šef klase: **Biljana MAŠIĆ**, red. prof.

Pavle LAZIĆ, saradnik

Across the Universe

Na proplanku u Dunavskom parku, na parkingu pored teniskih terena, u velikoj sali Pozorišta mladih, pa onda i iza nje, imali smo priliku da vidimo pravi „tour-de-force“ kreativnosti i pozorišnog izraza, a sve u okviru jedne predstave. *Play Čehov*, kolaž scena iz Čehovljevog *Galeba*, pokazao je kako može da bude zanimljivo kada se čovek odvoji od matičnog teksta, kada ga raščereči, sažvaće pa ispljune, da bi na kraju podvukao sve što je pisac (još pre sto godina) imao na umu. Studenti II godine pozorišne režije u klasi prof. Alise Stojanović i studenti II godine glume u klasi prof. Biljane Mašić, zajedno su uspeali da ovog klasika osveže i naprave aktuelnim. *Galeb* je „vozio“ publiku ne samo između četiri punkta na kojima se igrao, već i između četiri različite vremenske i geografske ravni u kojima je smešten.

U prvoj sceni koju je režirao **Petar Popović**, publika je u Dunavskom parku bila transponovana u Rusiju 1890. godine. Negde oko jezera, Trigorin upoznaje mladu Ninu, koja je zanesena idejom o njegovom stvaralaštvu. Podsmeva im se glumica Arkadina, nametljiva, ali i sama ranjiva. Razmene replika između **Ivana Zablačanskog** i **Vaje Dujović** više su nego duhovite, Čehovljev tekst im s neverovatnom lakoćom klizi preko usana, a oni sami kao da su se srodili s prostorom parka.

Marija Stokić delovala je efemerno i nedodirljivo kao Arkadina, a scena je bila upotpunjena muzikom u izvođenju **Miloša Broćete**. Okupilo se tu i puno slučajnih prolaznika, roditelja s decom, a glumci su se dokazali uprkos svim poteškoćama koje nosi predstava na otvorenom.

Iz prirode, mesta gde strasti mogu da podivljaju, prešli smo na neudobni asfalt, u Jugoslaviju osamdesetih godina. Ovde je akcenat na oštrm kontrastu lepe umetnosti i (često su-

mornog) života u gradu, na tinejdžersku ljubav koja tu može da se rascveta, na talenat koji se još uvek vrednuje, ali koji se mora prodati. Naivna Nina flertuje s muzičarem Trepljevom, da bi na kraju ušla u „jugo“ s Trigorinom. Ipak, oboje su sujetni i iskalkulisani, njima je slava važnija od stvaralaštva. Tako se oni kasnije vraćaju u blok, ali kao istrošeni ljudi. **Maja Maletković** režira ovu scenu moderno i odvažno – glumci su

ozvučeni, na strateški postavljenim televizorima vrti se serija *Dinastija*, domet emocija i stvaralaštva modernog vremena, dok se na improvizovanoj sceni odvija tragedija. **Iva Stefanović** je nadasve šarmantna u ulozi Nine, dok je **Miodrag Radonjić** kao Trigorin sušta suprotnost Zablacanskom. Ovde kao da je došlo do smene generacija, oni koji su nekada sanjali, to više ne rade. Trepljev se ne boji da sanja, a izvedba **Matije Živkovića** prepuna je životne radosti i ljubavi ka sceni.

Amerika u vreme rata u Vijetnamu, obojena bojama dece cveća, mesto je gde idealistična Nina razmišlja o mogućoj karijeri glumice, o čemu priča s Trepljevom. Naravno, on sam živi u senci svoje majke, sve dok pored njihove kuće ne prođe grupa hipija koja će ih sve, doslovno, politi hladnom vodom i dozvati pameti. Šezdesete godine simbolišu upravo smenu generacija o kakvoj je Čehov i pisao – ideje Trepljeva o novim pozorišnim pravcima u odnosu na Arkadinu melodramatičnost. Tako ovde **Sonja Kovačević** igra Arkadinu kao ukročenu, samozadovoljnu divu, koja na uznemireni, mladalački duh Trepljeva i Nine (**Nemanja Stamatović** i **Marija Bergam**, koji vrcaju od energije) gleda kao na ludost. Kreativna režija **Jovane Tomić** nikada ne dozvoljava da šegačenje ode predaleko, a scena je obogaćena i svirkom **Borivoja Eskića**, **Fedora Đorovića** i **Nikole Jankovića**.

Odnosi između likova dostižu vrhunac u četvrtoj sceni, u režiji **Igora Vuka Torbice**. U Nemačkoj 1920. godine Arkadina, Trepljev i Trigorin okupljaju se uz večeru i malo kabarea, gde će neminovno isplivati nezadovoljstvo i zla krv. **Milena Živanović** svom snagom igra Arkadinu, svaki njen gest i pokret pažljivo su odmereni. **Milan Marić** ne šteti se u ulozi Trepljeva, kome kao da je zbog majke život obezvređen, a **Stojan Đorđević** odmereno pristupa ulozi Trigorina. Valja pomenuti i duhovitog **Marka Marića** u ulozi klavijaturiste. Ovo je sna-

žno finale do sada najsloženije predstave na Pozorju mladih, predstave koju bi svakako trebalo igrati često i pred puno publike.

Ovaj projekat sigurno ne bi bio isti bez truda dramaturga, **Tamare Antonijević** (Rusija), **Maje Maletković** (Jugoslavija), **Jovane Tomić** (Amerika) i **Tamare Bjelić** i **Vuka Boškovića** (Nemačka). Njihovim naporom, *Galeb* u različitim prostorima i epohama, pred revolucionarne potrebe, još je ranjiviji i krhki.

Na kraju, ostajemo u treptajima i čežnji Čehovljevog teksta. Baš u duhu ovogodišnje teme Pozorja, likovi *Galeba* ne mogu da prevaziđu svoju materijalnu ljusku, svoju *granicu*, i da uzlete poput galeba. S obzirom da se više puta ponavlja motiv predstave unutar predstave, projekat studenata FDU je meditacija nad samim pojmom pozorišta. Svesni smo njegove laži, njegovih maski i obmana, ali volimo ga jer samo tamo možemo da dokučimo prostor gde se tajne i iskrenost mogu pronaći. Bravo!

Nikola STEPIĆ

Akademija lepih umetnosti Beograd ŽENSKI ORKESTAR Žana Anuja

Ispitna predstava studenata III godine glume
Klasa: prof. Slobodan ŠULJAGIĆ
Asistent: Daniel SIČ

Ko to tamo svira

Ispitna predstava studenata III godine glume Akademije lepih umetnosti u Beogradu (klasa prof. Slobodana Šuljagića) na Pozorju počašćena je gromoglasnim aplauzom i entuzijastičnim reakcijama publike. U kolektivnoj režiji ove grupe, oni su priredili komediju *Ženski orkestar* po tekstu Žana Anuja, punu brzog, kvalitetnog humora i dobre zabave.

Ovaj orkestar čine šest gospođa, svaka malo na svoju ruku. One pričaju o kujanju, o pletenju, o muškarcima... Ne boje se da ogovaraju i podstiču stereotipe („violinista može tri puta na dan!“), ali ne primećuju da su i same stereotipi. Bez porodice i bez prijatelja, čak su i talenat prodale kako bi svirale u banji pred nezainteresovanim gostima, koji više računa vode o svom varenju nego o njihovom muzičkom umeću. Samo dok sviraju, one ne plaču, jer tada su važni osmeh, stav, otmenost i ženstvenost.

Nepretenciozna i mladalačka predstava pokazala se kao varljiva. *Ženski princip* koji *Ženski orkestar* neguje, zapravo prikazuje svet u kakvom i mi živimo. Ne samo što su ove žene zarobljene u svetu muškaraca, s muškom figurom autoriteta u vidu vlasnika hotela (pa i njih), kroz međusobne čarke i podbadanja dodvoravaju se sistemu koji je naterao da prostitušu i sebe i svoju umetnost. One se pre definišu kroz odnos s muškarcima nego kroz svoju umetnost. Tako ova komedija zadire i u malo ozbiljnije vode ženske marginalizacije, ali nikada ne prestaje da bude zabavna.

Glumice su duhovite, živahne i glasne. Iako bi bilo lako utopiti se u ansambl, svaka od njih ima svoj karakter i svoje mane.

Marija Jovanović, Jelena Tomić, Milena Martić, Milica Simić i Dragana Ražnatović uspevaju da u svoju komediju unesu i dovoljno drame – njihovi likovi nisu prosti arhetipi, već žene od krvi i mesa. Jedino što im je zajedničko jeste da nemaju muškarce, ali imaju gudala.

Muški likovi koje igraju **Nikola Popović i Nikola Drmončić** sporedni su, ali su, uprkos tome, dobro osmišljeni. Jedini problem je lik Leone, šeste članice orkestra, koju igra **Marko Pekmezović**. Iako je nadasve duhovit i često uspeva da ukrade scenu svojim facijalnim ekspresijama i govorom tela, sama ideja da u orkestru imamo transvestita nikada nije opravdana – ideja o muškarcu u ženskoj odeći ne bi trebalo da bude posebno smešna ili šokantna, pogotovo ne pola veka nakon filma *Neki to vole vruće*.

Delo Žana Anuja pruža bezbroj mogućnosti za postavljanje, od najbanalnijih, na prvu loptu smešnih, sve do mnogo promišljenijih i suptilnijih. Beograđani su iskoristili čitavu lepezu i skrojili predstavu baš po meri njihove mladosti i iskustva. Viole, flauta, klavijature i kontrabas nisu ispali iz ritma.

Nikola STEPIĆ

Okrugli sto

„Kišinjevska ruža”

Hvala glumcima, hvala pesnicima

Razgovor o predstavi Pozorišta "Deže Kostolanji" iz Subotice voditeljka **Vesna Radovanović** počela je ocenama da je reč o izazovnoj inscenaciji poezije Ota Tolnaja, da je reditelj Andraš Urban koristio metode dekonstrukcije, asocijacije, jednom rečju istraživao je, a jezik do kog je došao prvenstveno odlikuju likovnost i zvučnost. „Glumački zadatak bio je da improvizuju, da se sami formiraju na sceni”, citat je iz jednog Urbanovog intervjua, koje je moderatorka preformulisala u

pitanje kako je zapravo tekao rad na predstavi *Kišinjevska ruža*.

Pošto reditelj zbog neodložnih porodičnih obaveza nije bio prisutan na Sterijinom pozorju, odgovorila je **Marta Bereš**, predočivši da su rad počeli čitanjem teksta prve knjige, tokom kojeg su zaključili da u njemu svaka reč ima svoje mesto i značenje. Glumica je naglasila da su tekst toliko čitali da je on polako postajao deo njih. Zatim su za domaći zadatak zapisivali asocijacije, podsećanja, slike... „Želeli smo čisto, jednim pokretom ili gestom da ga postavimo na scenu”, rekla je Marta Bereš, otkrivši da se ovaj put nisu rukovodili subjektivnim osećanjima u meri u kojoj su to činili u prethodnim predstavama koje je s njima radio Andraš Urban. Na **moderatorkinu** primedbu da u predstavi slike nekad idu paralelno s tekstem, nekad su na sceni pre, a nekad posle, **Andrea Erdelj** rekla je da ne bi mogli da objasne zašto, jer za to je prvenstveno odgovoran reditelj, vredan i radoznao čovek, koji stalno nešto zapitkuje, posmatra... Vesna Radovanović upitala je pisca na koji način je on bio uključen u proces rada. **Oto Tolnai** uzbuđeno je ispričao da je za njega bio poklon da se njegov tekst radi u pozorištu „Deže Kostolanji”. „To je čudo!”, rekao je. „Meni su ranije prigovarali kako su mi svi dramski tekstovi lirski, pa sam sad, kad su mi tražili tekst, odlučio da odustanem od drame i napišem pesmu.” Tolnai je zatim objasnio kako je jedno tekst pesme, drugo pred-

stava, a treće prevod. Sinoć je, na primer, čitao prevod i ostao bez daha, jedva je ostao živ, što mu se nije svidelo, jer misli da gledaoci tako ništa nisu mogli da shvate. Zašto Kišinjev? Napomenuvši prvo da je Kišinjev mesto gde je prognani Puškin čuo, a zatim i preneo Gogolju anegdotu o mrtvim dušama, Tolnai je ispričao priču o prvom susretu s tim mističnim i tragičnim gradom svetske istorije. Bio je na areodromu, čekao let za Pariz i taman kad je pomislio da će s njim u avion i prelepa žena koju je posmatrao, ona je otišla na poziv putnicima za Kišinjev. To je bio dovoljan impuls da istraži sve što je mogao o toj destinaciji, a kasnije se to pretvaralo u poeziju, ružu...

Tolnai je s posebnom pažnjom ispričao i anegdotu kako je Oliver, koji privatizuje fabrike u predstavi, protumačen kao istoi-

meni vojvođanski političar. „Može i pesnik da privatizuje fabrike. Ja to volim. Kad god zastanem pred nekom, ja to počnem da radim.“ Zatim se još jednom vratio na titl za koji mu je žao što mora da se čita, iako glumci toliko zrače, da je skoro zaplakao, a delo zapravo i jeste o tome, o svetu u rukama

ljudi i o plaču. Diplomatska akademija koja se pominje takođe je iz stvarnog iskustva, gde je Tolnai na naučnoj konferenciji spremio za izlaganje pesmu, „nauku o plakanju“, jer je pozeleo da silne političare nauči da plaču. Sticajem političkih okolnosti i protokola, nije stigao da je pročita, ali, evo, dočekala je svoj trenutak. I ljudi sa diplomatskim koferima koje je viđao širom sveta na buvljacima, za njega su isti oni koji se bave kupoprodajom, bez obzira na sve što tu delatnost prati, kao što je to sad slučaj sa zaraženim krastavcem iz Španije. Pesnik je zatim govorio o lirskom jeziku koji godinama gradi na uzorima Eliotove i Valerijeve poezije, između čiste i sirove poezije. Na kraju, Tolnai je još jednom istakao sjaj koji dolazi iz glumaca u predstavi i zahvalio Sterijinom pozorju "oko kog se mota već 30 godina, a sad je konačno stigao do njega".

Pitanje za kompozitora koje mu je postavila voditeljka Okruglog stola bilo je da li se svesno radilo na tome da muzika, osim što se čuje, postane i vidljiva na sceni. **Silard Mezei** objasnio je da nije bio zadužen da vodi računa o tome, nego je, čitajući tekst, zapazio kako on već ima jako izraženu muzikalnost, reči koje se ponavljaju, i kao kompozitoru bilo mu je važno da se to zadrži. „Rekao sam Andrašu da bih radio više na efektima nego na melodijama, kako bih bolje pratio i pokrio tekst“, objasnio je Mezei, dodavši i da se trudio da muzike bude što manje i da bude što neprimetnija.

Student dramaturgije **Luka Kurjački** izrazio je žaljenje što reditelj nije tu, jer ima mnogo pitanja za njega, žao mu je i što je čitanje mnogobrojnih titlova onemogućilo potpuni užitek. Njega je zanimalo pitanje štrih i pitanje igre „glavnog junaka“, dečaka sa cikorijom, kojeg tumače svi. Odgovorila mu je prvo **Marta Bereš**, predočivši da je bilo nekih scena koje su otpale, jer se nisu dobro uklapale na prethodne ili one koje slede. Čak je otpala i njoj najlepša, zbog čega je počela da se pita nisu li sve toliko jake da na kraju mogu da unište jedna drugu. Rekla je i da „Deže Kostolanji“ nije pozorište s više ili manje važnim glumcima, ali da je sam tekst određivao

ko će ga igrati na sceni – „svaki deo tražio je svog glumca“, što je, po Marti Bereš, stvar asocijacija i podsvesti. **Tolnai** je ovde ponovo bio inspirisan da ispriča nešto o asocijativnosti: „Najveći scenski doživljaj imao sam u sali gde umiru ljudi.“ Objasnio je da je reč o staračkom domu koji ima svoju „etažnu hijerarhiju“, pa se zna ko i kako ide sa sprata na sprat. „To je pravo pozorište za mene i posle toga nisam imao problem sa asocijacijama.“ Jedan unproforac otkupio je krevete sa psihijatrije i koristio ih kao jaslje za stoku, što ga je navelo da vidi bolesnika u senu, izlečene... „Bilo mi je najvažnije da se ne pobegne od poezije, da se suoče s njom“, rekao je Tolnai.

U razgovor se uključio i profesor **Vlada Petrić**, razjasnivši dilemu o kojoj je takođe bilo reči, upotrebi pupoljka ruže u kontekstu dela Orsona Velsa. Petrić je obznanio da je to zasluga scenariste Hermana Mankjeviča, koji je pupoljak ruže pronašao na tavanu, dobivši značenje izgubljenog detinjstva. Petrić se kritički osvrnuo na Urbanovu režiju, nazvavši je antiscenskom. To je obrazložio rečima da Tolnaijeva poema predstavlja niz zatvorenih asocijacija, a da je on pozeleo da je pročita, jer ni predstava, ni iko posle nje, nije dao odgovore na pitanja koja ga muče, na primer zašto glumci u jednoj sceni iznose i unose lutke zebri. Citirajući nekadašnjeg kolegu Josipa Kulundžića, Petrić je tvrdio da mizanscenska obrada teksta na sceni mora da produbi, proširi, kontrapunktira, objasni ili prenese značenja, dakle da iznađe, izmisli način za to, a ne da to bude pusta mehanika. Petrić misli da je dockan za razgovor na Okruglom stolu, pošto je uveren da je reditelj predstavu pravio kako mu „prдне na pamet“. Replicirao je **Oto Tolnai**, rekavši prvo da ceni Petrićev rad i mišljenje. Tolnai je podsetio da zebre predstavljaju i dečaka koji se naslonio na sveže ofarban radijator, ali i Afriku, koja je u njegovoj poeziji drugost, egzotika. „Nisu te zebre jednostavno razumljive, ali stoje. Možda je prevod problem?!“, rekao je Tolnai, objasnivši i scenu s flamingosima i ogledalima. Ova scena proizlazi iz fantastične prakse koju koriste i u zoološkim vrtovima – projektuju odraze jer se flamingosi razmnožavaju samo kad misle da ih je puno. Dramaturg **Svetislav Jovanov** profesoru Petriću odgovorio je parafrazirajući čuvenu nadrealističku izreku da se "nakon

lepote slučajnog susreta šivaće mašine i kišobrana na obdukcijom stolu ne može pričati o klasičnom sistemu mizanscena". Jovanov je pohvalio Pozorište „Deže Kostolanji“ da ne polazi od „zvezdaškog principa“ među glumcima i klasičnog pristupa režiji. Ružu, baš iz Kišinjeva, doživeo je kao jasan i nedvosmislen simbol svih ljudskih izgnanstava, a samu predstavu upravo kao proces proizvodnje – poezisa, stvaranja koje i te kako jeste pozorišno, baš kao i poetsko.

Uz sve uvažavanje Kulundžićevog učenja, bez želje da polemíše, u odbranu novih sistema, podsistema i antisistema, ustala je i selektorka **Ksenija Radulović**. Do kraja se još razpravljalo o mogućim nesporazumima, „lokalnim“ nivoima značenja, mišljenju i pevanju teksta, da bi u ime celog ansambla **Andrea Erdelj** razgovor zaključila uzvrativši hvalu Otu Tolnaju, koji ih je učinio bogatijim i boljim ljudima.

I. B.

Kritika iz prve ruke

"Kišinjevska ruža"

Bespuće pustinje

Reditelj Andraš Urban u Pozorištu „Deže Kostolanji“ Subotica, čiji je i upravnik, sa svojim šestočlanim glumačkim ansablom postavio je *Kišinjevsku ružu*, po motivima istoimene poeme čuvenog vojvođanskog pesnika Ota Tolnaja. Pristup postavci nije imao za cilj njenu dramaturgiju na način koji bi podrazumevao „razbijanje“ u dijaloge između izgrađenih i individualizovanih likova. Pre bi se moglo reći da je ova predstava izgovaranje poetskog teksta dok se u drugom planu odvija jednako poetska radnja. Već ovo dovoljno govori o predstavi, i uzrok je njenih najvećih vrlina i mana. Dok određene scene predstavljaju pravu pobedu Urbanove vizuelne estetike, previše događanja na sceni se čini proizvoljnim, a neka mesta su čak i više „zamagljena“ nego u poemi. Da budem potpuno

iskren; što mi se, budući da ova predstava igra na individualni doživljaj svakog pojedinca, čini legitimnim, ovo verovatno i ne bi bio problem da je predstava ostavila dovoljno jak utisak na mene, ali to jednostavno nije slučaj. Takođe, rečenica „ovaj svet je dospao u ruke ljudi“, bila bi sasvim dovoljna pozadina i objašnjenje čitave radnje, ali da je reč o književnosti.

Osim glumaca koji koriste pune mogućnosti svog glasa i tela, najveću vrednost *Kišinjevske ruže* predstavlja rediteljevo promišljanje prostora. Prostor radnje je krajnje imaginaran, snoviđenski, a u njegovo istraživanje se ulazi postepeno. Scena je na početku prazna, ogoljena, a glumci na nju, pred našim očima, unose predmete kao što su metalni, „zatvorski“ kreveti, plastične zebre i flamingosi, ogledala, činele na koje se, veoma vizuelno i zvučno efektno, posipa pesak. Čak je i platno koje se koristi kao video-bim, prvo zavijeno u kesu za đubre da bi se razvilo kao zavesa na sceni. Međutim, izuzimajući ovakva blistava rešenja, *Kišinjevska ruža* kao celina uglavnom deluje previše hermetično, barem za one koji ne dele senzibilitet autora. Ostaje nada da ovo ne predstavlja skretanje Andraš Urbana, nažalost, moram da upotrebim tu tešku reč, u manirizam.

Luka KURJAČKI

Žiri i Sterijine nagrade

Selekcija nacionalne drame i pozorišta

Žiri 56. Sterijinog pozorja – Goran MARKOVIĆ, reditelj, dramski pisac, Beograd (predsednik), Alja PREDAN, dramaturg, prevodilac, Ljubljana (Slovenija), Aron BALAZ, glumac, pedagog, Novi Sad, Miloš LOLIĆ, reditelj, Beograd, Aleksandar MILOSAVLJEVIĆ, teatrolog, Novi Sad.

Sterijina nagrada za najbolju predstavu
 Sterijina nagrada za tekst savremene drame
 Sterijina nagrada za režiju
 Sterijina nagrada za glumačko ostvarenje (4 ravnopravne nagrade)
 Sterijina nagrada za scenografsko ostvarenje
 Sterijina nagrada za kostimografsko ostvarenje
 Sterijina nagrada za originalnu scensku muziku
 Sterijina nagrada za scenski pokret/koreografiju
 Specijalna Sterijina nagrada

Nagrada iz Fonda "Dara Čalenić" za najbolju mladu glumicu i mladog glumca

Ostale Sterijine nagrade

- Sterijina nagrada Okruglog stola 56. Sterijinog pozorja za najbolju predstavu. Moderatorica: Vesna Radovanović, Žiri Međunarodne asocijacije pozorišnih kritičara (AICT): Darinka NIKOLIĆ, pozorišna kritičarka, glavna urednica časopisa *Scena*, Novi Sad, Primož JESENKO, teatrolog, pozorišni kritičar (Slovenija), Judit ČAKI, kritičarka, urednica (Mađarska).
- Sterijina nagrada za pozorišnu kritiku 'Miodrag Kujundžić' – zajednička nagrada Sterijinog pozorja i redakcije novosadskog "Dnevnika" – Žiri: Boško MILIN, teatrolog, pozorišni kritičar, Beograd (predsednik), Dejan PENČIĆ POLJANSKI, pozorišni kritičar, Novi Sad, Nataša PEJČIĆ, novinar "Dnevnika", Novi Sad.
- Sterijina nagrada časopisa *Scena* za teatrologiju 'Jovan Hristić' – teatrološki naslovi objavljeni od 2008. do 2010. go-

dine – Žiri: Nebojša ROMČEVIĆ, dramski pisac, Beograd (predsednik), Darko LUKIĆ, teatrolog, Zagreb (Hrvatska), Svetozar RAPAJIĆ, profesor na FDU Beograd.

Žiri 56. Sterijinog pozorja (1)

Goran Marković: Rođen 1946. u Beogradu. Od 1965. do 1970. studira filmsku režiju u Pragu, Čehoslovačka. Posle završenih studija, od 1970. do 1976. za televiziju radi dokumentarne filmove.

Od 1976. snima igrane filmove: *Specijalno vaspitanje, Nacionalna klasa, Majstori, majstori, Variola vera, Tajvanska kanasta, Već viđeno, Sabirni centar, Tito i ja, Urnebesna tragedija, Srbija, godine nulte, Kordon i Turneja.*

Snimio je i srednjometražne dokumentarne filmove *Poludeli ljudi* i *Nevažni junaci*.

U pozorištu režirao komade: *Pazarni dan* A. Popovic!a, *Beogradska triologija* B. Sribljanović, *Pomorandžina kora* M. Pelević i *Terapija* J. Cvetanovskog.

Napisao pozorišne komade *Turneja, Govorna mana, Parovi, Vila Sašino, Pandorina kutija, Delirium tremens* i *Falsifikator*. Poslednja tri je sam i režirao.

Objavio knjige: *Češka škola ne postoji, Tito i ja, Godina dana, Osmo sednica i druge drame* i *Male tajne*.

Redovni je profesor na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu.

Alja Predan: Bila je umetnička direktorka Drame Pozorišta u Novoj Gorici, kuratorica Gradske galerije u Ljubljani, dramaturginja i urednica Gradskog pozorišta u Ljubljani/Mestno gledališče, umetnička direktorka Odseka za pozorište i igru pri Kulturnom centru Cankarjev dom, Ljubljana. Godine 2009. imenovana je za umetničku direktorku festivala Borštnikovi susreti u Mariboru.

Kao urednica specijalizovane serije pozorišnih izdanja *MGL knjige*, publikovala je 30 naslova domaćih i stranih pozorišnih praktičara i teoretičara. Koncipirala je biblioteku Savremena slovenačka drama, prevela više od 50 naslova savremene britanske, američke, poljske, srpske, hrvatske drame kao i knjigu Marvina Karlsona *Teorija pozorišta*. Više od 25 godina je bila saradnica za slovenačku dramu za Gregor/Ditrihov *Pozorišni vodič*. Bila je programska direktorka slovenačkog pozorišnog festivala Teden slovenske drame / Nedelja slovenačke drame (2008, 2009).

Aron Balaž: Studije upisao tmurnih devedesetih. Od 1995. godine oaza mu je Akademija umetnosti u Novom Sadu. Tamo je u društvu klase na mađarskom jeziku, koju su vodili Đerđ Hernjak i Laslo Šandor, tragao za boljim svetom i boljim sobom u njemu. Član Novosadskog pozorišta/Újvidéki Színház postao je 1998, a nekoliko godina kasnije i asistent na Akademiji na kojoj je stasavao kao glumac. Studenti ga obožavaju.

Balaž je igrao i van matične kuće, na scenama Srpskog narodnog pozorišta, Narodnog pozorišta i Pozorišta „Deže Kostolani” Subotica, te teatrima u Budimpešti, Vespremu, Temišvaru ali i u Salašarskom pozorištu...

Za svoj glumački angažman višestruko je nagrađivan; čak dva puta prestižnom Sterijinom nagradom – za uloge u predstavama *Roki horor šou* i *Pomorandžina kora* Novosadskog pozorišta, nekoliko puta na Festivalu profesionalnih pozorišta u Zrenjaninu, nosilac je Patakijevog prstena – najvažnije nagrade koju jedan mađarski i vojvođanski glumac može da dobije, a laureat je i nagrade „Mari Jasai” kojom ga je, prošle godine, za izuzetan doprinos glumi nagradilo Ministarstvo kulture Republike Mađarske.

Aron Balaž se okušao i na filmu. Između ostalog, nagrađen je na filmskom festivalu u Nišu za najbolju sporednu ulogu u filmu *Medeni mesec* (2010). Živi u Novom Sadu i uredno plaća sve svoje ovozemaljske dugove.

PRIJATELJI 56. STERIJINOG POZORJA

Generalni sponzor

Sponzor

Medijski sponzor

Poslatičarnica
ŠEHEREZADA

POSITIVE
vaša kuća računara

Sutra na Pozorju Sreda, 1. jun

11.00 časova / Selekcija nacionalne drame i pozorišta

Okrugli sto: Pazarni dan

18.00 časova / Sterijino pozorje (Zmaj-Jovina 22/1)

UMESTO PREDSTAVE

"Paviljoni" Milene Marković

Režija Đorđe Marjanović, Black Tent Theatre Tokio (Japan)

Učesnici:

Prof. Hiroši JAMASAKI VUKELIĆ

Đorđe MARJANOVIĆ, reditelj

18.00 časova / Pozorište mladih, Velika scena

Pozorje mladih

OTELO Vilijama Šekspira

Internacionalni univerzitet u Novom Pazaru

20.00 časova / SNP, Scena „Jovan Đorđević“

Selekcija nacionalne drame i pozorišta

METAMORFOZE

Tekst: po Ovidiju Aleksandar Popovski i Jelena Mijović

Režija: Aleksandar Popovski

Jugoslovensko dramsko pozorište Beograd

22.00 časa / Kulturni centar Novog Sada

Pozorje mladih

PROSJAČKA OPERA Vaclava Havela

Akademija umetnosti Beograd

Jelena: Bogovi su otišli. To je bilo u ono vreme, kada je neostvorena ljubav mogla da se pretvori u cvet, želja u pticu, bol u kamen, čežnja u kišu... Onda kada su postojale metamorfoze. Bogovi su sve ređe sa nama, a mi ih sve više izbegavamo. Zato se osećamo usamljenim i nesposobnim da promenimo ili poboljšamo bilo šta. Samo što ovo nije tačno. To ne zavisi od nas, zato što je sam život metamorfoza, a čovek njegova forma koja može da se menja.

(Metamorfoze, po Ovidiju Aleksandar Popovski i Jelena Mijović)

BILTEN 56. STERIJINO POZORJE

Za izdavača: Milivoje Mladenović, direktor ☺ **Redakcija:** Vesna Grginčević (odgovorna urednica), Igor Burić, Aleksandra Kolarić, Snežana Miletić, Smiljka Seljin, Nikola Stepić ☺ **Fotograf:** Branislav Lučić ☺ **Dizajn korica:** Slavimir Stojanović, Studio Designis ☺ **Prelom:** Robert Jenei ☺ **Tiraž** 400

Telefoni: (021) 6612-485 (redakcija Biltena); 451-273, 426-366 (Direkcija); 426-517, 527-255 (Festivalni centar i Produkcija); 523-161 (Centar za pozorišnu dokumentaciju); 527-387 (Računovodstvo); faks 6615-976

<http://www.pozorje.org.rs>

E-mail: scena@pozorje.org.rs